

ÇOCUKLARDA SORUMLULUK BİLİNCİ

Anne babalar, çocuklarının yaşam zorlukları ile baş etme ve kendi ayakları üzerinde durabilme gücünü kazanmalarını ister. İşte bu noktada çocukta kazanmasını istediğimiz sorumluluk duygusunun gelişmesi onu hayattaki zorlukları atlatma becerisi ile donatır.

Sorumluluk;

Bireyin yaş, cinsiyet ve gelişim düzeyine uygun olarak yüklendiği görevleri yerine getirme, kurallara uyma, tercihlerin ya da seçimlerin sonuçlarına katlanma olarak ele alınabilir.

Kolay tanımlayabildiğimiz istenen ve arzu edilen sorumluluk duygusu bir çocukta neden gelişmez?

Anne baba, çocuklarının daha çok küçük olduğunu düşünerek bütün sorumluluklarını üzerlerine alırlar.

Her ihtiyacı anne baba tarafından karşılanan, devamlı neyi nerede ve nasıl yapacağı kendisine hatırlatılan;

Yanlış yaptığında kızılan çocuklar anne babaya sormadan bir iş yapamazlar, Kendilerine güvenleri çok azdır ya da yoktur.

Karşılaştıkları bir problemi tek başına çözmekte güçlük çekerler.

Sorumluluk bilincinin gelişmesi yaşamın ilk yıllarından itibaren atılan adımlarla mümkündür.

tKritik dönemlerde kazanılması gereken bazı davranış ve alışkanlıkların birden kazanılması kolay değildir. Çünkü olgunlaşmayan davranış süreklilikleri çocuk için biraz ağır gelmeye başlar. İşte bu noktada sıkıntılar başlar.

Sorumluluğun gelişimi çocuktan çocuğa değişiklik gösterir. "Her çocuk aynı zamanda aynı sorumlulukları alır." diyemeyiz. Çocukların kişilik özellikleri, fiziksel yapıları mutlaka dikkate alınmalıdır

Kişisel farklılıklar söz konusu olsa da, sorumluluk kazandırmaya yönelik her sürecin "**temel**" ve "**değişmez**" öğeleri vardır.

-Bilgilendirme: Çocuğun davranışında istenen değişimin gerçekleşebilmesi için önce çocuğun bu değişim hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Kuralların neden konduğu ve sorumluluğun önemi anlatılmalıdır. Çocuklar, niçin bazı işleri yapmak zorunda olduklarını anlar ve bilirlerse, ne zaman ailelerine yardımcı olmaları gerektiğini, ne zaman bağımsız davranabileceklerini de öğrenmiş olurlar.

-Takip: Bilgilendirmeden sonra, çocuğun söz konusu davranışı gösterebilmesi için ona bir süre tanınması gerekir. Bu süre içerisinde yapılan takip sonucunda sorumlu davranışın ortaya çıkıp çıkmadığına, ne sürede ortaya çıktığına, hangi zamanlarda davranışın yapıldığına-yapılmadığına dikkat edilmelidir.

-Geri bildirim: Belli bir süre sonra gıdışat hakkında bilgilendirmek gerekir. Eğer istenen sorumlu davranışın sayısında artış varsa uygun pekiştiricilerle motive edilmeli, eğer beklenen sorumlu davranışın ortaya çıkmasında sıkıntılar varsa, bu sıkıntılar ve olası nedenlerinin çocukla paylaşılması gerekir.

-Hatırlatma: İstenen davranış eğer gerçekleşmiyorsa yeniden hatırlatma sürecine gidilmelidir. Yeniden bilgilendirme ile başlayan bu süreç, davranış oturana kadar devam etmelidir.

6'ıncı yaşta;

- Tek başına giyinip-soyunması,
- Sofrada tek başına yemeğini yemesi,
- Oynacaklarını toplayabilmesi,
- Üzerinden çıkardığı kıyafetleri yardımla katlayabilmesi,
- El-yüz temizliğini yapabilmesi,

7'inci yaşta: (yukarıdakilere ek olarak)

- Dişlerini fırçalaması,
- Çantasını hazırlaması,
- Kuş, balık gibi hayvanları beslemesi,
- Proje ve ödevlerini hazırlaması,

8'inci yaşta: (yukarıdakilere ek olarak)

- Hatırlatmadan öz bakımını yapması ve odasını toplaması,
- Okuldan gelen mesajları iletebilmesi,
- Dersleriyle ilgili sorumlulukları alabilmesi,

9-11 yaşlar arası: (yukarıdakilere ek olarak)

- İlgilerini belirleyip, zaman planlaması ve günlük programlar yapabilmesi,
- Zamanını iyi kullanması,
- Ev dışı yakın yerlere gidip gelmesi,
- Arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurması,
- Alışveriş yapması,

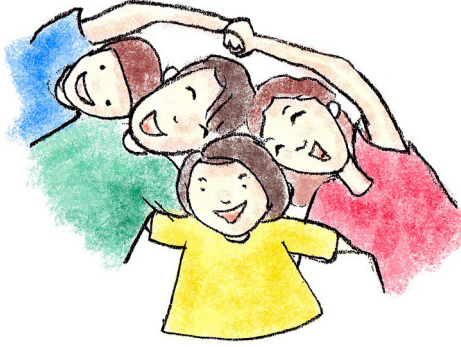
12-17 yaşlar arası: (yukarıdakilere ek olarak)

- Başkalarının hakkına saygı göstermesi,
- Evide daha çok yardım gerektiren işler olduğunda, kendi isteğiyle yardım önerisinde bulunabilmesi,
- Eve dönüş saatlerine uyması,sorumluklarını yerine getirebilirler.

Çocuğunuza seçme hakkı tanıyın: Çok küçük yaştan başlayarak bir çocuğa seçme hakkının tanınmasıyla sorumluluk kazandırma eğitimi verilebilir.

Model olun: Birçok davranışta olduğu gibi sorumluluk bilincini kazandırma sürecinde büyüklerin örnek davranışları önemlidir. Yetişkinlerin kendi yaşantılarına ait sorumluklara gereken özeni göstermeleri, küçük çocukların dikkatini çeker ve onların tutumlarını gözlemleyerek daha iyi öğrenirler.

Mutlu Günler

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi